

A LENGYEL MŰVÉSZI FOTOGRAFIA NOVISZÁDI KIÁLLÍTÁSÁRÓL

A lengyel fotóművészek szövetsége a közelmúltban a Szocialista Szövetség noviszádi kiállítási termében művészi fénykép-kiállítást rendezett. A modern lengyel képzőművészet nyári belgrádi tárlata után ez a rendezmény újabb bizonyossága mélyülő kultúrkapcsolatainknak a baráti lengyel néppel.

A vándorkiállítás gazdag anyaga keresztmetszetet ad a háború utáni lengyel művészi fényképezés törekvéseiről és eredményeiről. A kitűnő technikai kivitelű képeken a modern lengyel fényképészetnek azt a szándékát láthatjuk, hogy a festészet és grafika eredményeit felhasználva új lehetőségeket tárjon fel az objektív ábrázolás terén. A valóság szigorúan vett objektív ábrázolása ma már nem elégítheti ki a fotóművészt, hiszen a képzőművészet bebizonyította, hogy a teljes objektivitás, a tárgyak hű visszatükrözése, nem lehet végső célja a művészetnek, hanem a valóság mögött van valami, aminek feltárása új élményekkel, új képzetársításokkal gazdagítja énlünket.

A képzőművészet tehát nagy hatással van a lengyel fotóművészetre. Ezt abból is láthatjuk, hogy ezen a kiállításon megtaláljuk a flamand festészet csúcseredményétől — a fény és árnyék hatványozott kifejezőerejétől kezdve (Czajkowszki: Elárúsítónó) a közbeeső főbb festészeti irányzatokat egészen napjaink nuklearizmusáig (Misztkowszki: Koratavasz). Igaz ugyan, hogy inkább csak az egyes irányzatok elemeinek felhasználásáról van szó, maga a motívum pedig reális alakjában jelentkezik. Néha éppen a való tárgynak érdekes beállítotttsága váltja ki az absztrakció hatását. Ilyen fénykép például Kiepuszewszki: Tanulmánya és Puhálszki: Vízínövénye. Helyenként az absztrakció csak a vonalak ritmusában nyilvánul meg. A természetadta motívumnak ötletes felhasználását még Szivdecki: Téli képén tapasztalhatjuk; a művész a díszlet ügyes hangsúlyozásával plasztikus kép benyomását éri el.

Az impresszionizmus elemeinek felhasználása a sikeres képek egész sorát hozta létre. Az Utcasóprók, a párás levegőjű Ködbevesző délután, A bányász — a halvány és sötét foltok kombinációjából tevődik össze. Néha a képek nem is fényképre, inkább grafikai művekre emlékeztetnek. Ebben az esetben az alkotó beavatkozása a gép objektivitásába már szembetűnő. A gép csak a körvonalakat rögzíti, a többit pedig a művész retusálással egészíti ki. Az említette-

ken kívül a kiállításon néhány sikeres montázst is láthattunk.

A bemutatott művek a mai lengyel valóságot tükrözik: az építkezést, az ipar lázasütemű fejlődését. S végül: egyes képek diszkrétén, mások viszont félreérthetetlenül (Soha többé háborút!) a maguk művészi eszközeivel a lengyel nép békevágyát tükrözik.

Aladics János

SOHOLOV NYILATKOZATA

Solohov ismert szovjet író, a Csendes Don világhírű alkotója nemrég tért haza Skandináviából, ahol szabadságát töltötte. Norvégiai időzése során az Aktuell című oslói képeslap riportot közölt Solohov látogatásáról. A nagy író válaszolt a norvég lap munkatársának néhány kérdésére. Az egyik kérdés így hangzott:

— Az Ön nagy művében, a Csendes Don-ban néhány fehér tisztet és katonát igen rokonszenvesnek rajzolt, a másik oldalon viszont vannak kommunisták, akik eléggé ellen-szenvesek. Lehetséges volna-e, hogy ma egy szovjet író hasonlóképpen írna, tehát megengednék neki, hogy rokonszenvesen rajzolja a rendszer ellenségeit? A válasz így hangzott: — Természetesen, miért ne írhatnánk ma ugyanúgy?

A norvég újságíró erre megjegyezte, hogy tudomása szerint Solohov átjavította regényének első kiadását. — Igen, de ez csak stilisztikai átdolgozás. Például elhagytam néhány tájszólásban írt részletet — válaszolta a szovjet író. Solohov igenlően válaszolt a kérdésre: igaz-e, hogy a XX. pártkongresszuson szigorúan megbírálta a modern szovjet irodalmat, hogy sematizmussal, egyoldalúsággal és leegyszerűsítéssel vádolt egyeseket, és hogy azt állította, a bajok egyik oka az, hogy sok szovjet író jórészt Moszkvában tartózkodik, és elvesztette kapcsolatát a néppel.

Az Aktuell munkatársa megkérdezte: — Nem tudná Ön mélyebben megmagyarázni, hogy mi a sematikus az Ön házájának irodalmában? — Ez például megmutatkozik a művészi jellemábrázolásban, emberformálásban — felelte Solohov.

Arra a kérdésre, hogy a „szocialista realizmus” nem rejti-e magában a programatikus irodalom veszélyét, azt, hogy művészet helyett propagandává válik, Solohov azt válaszolta, hogy a propaganda is lehet művészet, s különben is a „szocialista realizmus” nem kötelező, vannak, akik nem gyakorolják, viszont kétségtelenül nagyon népszerű a Szovjetúnióban.

KETTŐS ÖNÉLETRAJZ

A Szovjetunióban az idén ünneplik Ilyf és Petrov ismert szovjet humoristák halálának huszadik, illetve tizenötödik évfordulóját. Moszkvában bizottság alakult a népszerű író-pár összes műveinek összegyűjtésére és kiadására. Nem lesz talán érdektelen, ha ebből az alkalomból közöljük Ilyf és Petrov 1929-ben készült s kevesek által ismert „kettős ön-életrajzát”.

„Meglehetősen nehéz összeállítani a „Tizenkét szék” szerzőjének önéletrajzát. A dolog abban áll, hogy a szerző kétszer született, 1897-ben és 1903-ban. Először Ilja Ilyf, másodsor pedig Evgenij Petrov személyében.

Mindkét esemény Odesszában játszódott le.

Igy tehát a szerző korai gyerekeveitől kezdve kettős életet folytatott. Miközben egyik fele pelenkába csavarva rugdalózott, másik fele már hetedik évében járt és a temetőkert kerítésén mászkált át orgonát lopni.

Ez a kettős élet egészen 1925-ig tartott, amikor a két fél Moszkvában találkozott.

Ilja Ilyf banktisztviselő családjában született, és 1913-ban befejezte a műszaki középiskolát. Azután rajzolóirodában dolgozott, egy telefonközpontban, egy repülőgyárban és egy kézigránátgyárban. Volt továbbá statisztikus, vicclapszerkesztő, s ugyanebben a lapban női álnév alatt verseket írt. További foglalkozásai: könyvelő és az odesszai költők körének tagja. Elkészítvén élete legtelkiismeretesebb mérlegét, rájött, hogy irodalmi s nem könyvelői ténykedése nyomtöbbet, ezért 1923-ban Moszkvába utazott, ahol megtalálta a jelek szerint végleges hivatását — író lett, újságoknak és humoros folyóiratoknak dolgozott.

Evgenij Petrov tanár családban született, és 1920-ban elvégezte a klasszikus gimnáziumot. Ugyanabban az évben az Ukrán Távirati Iroda munkatársa lett. Később három éven át bűnügyi nyomozó volt. Első irodalmi műve egy ismeretlen paraszt hullájáról készített helyszíni jegyzőkönyv. 1923-ban Moszkvába utazott, hogy folytassa iskoláit és újságírással foglalkozzon. Lapoknál és humoros folyóiratoknál dolgozott. Néhány füzetkét adott ki humoros történetekkel.

Ennyi esemény után a szerző szétválasztott részeinek végre sikerült találkozniok. Ennek az örömteli ténynek egyenes folyománya a „Tizenkét szék” című regény, amely 1927-ben készült Moszkvában.

A „Tizenkét szék” után kiadtuk a „Ragyogó személy” című satirikus elbeszélést és groteszk novellák két gyűjteményét: „Különös történetek Kolokolamszk város életéből” és „Ezeregy nap, avagy új Seherezáde” címmel.

Most regényt írunk „Nagy kombinátor” címmel és a „Repülő hollandus” című elbeszélést dolgozunk. A nemrég alakult „Különc-klub” írócsoportjához tartozunk.

Tekintet nélkül közös munkásságukra, a szerzők cselekedetei olykor mélyen egyéniék. Így például Ilja Ilyf 1924-ben, Evgenij Petrov pedig 1929-ben nősült meg.

Készült 1929 július 25-én, Moszkvában

I. Ilyf, E. Petrov”

HAZAI IRODALMI DÍJAK

Az írók köztársasági egyesületei kiosztották díjaikat az 1956-ban kiadott legjobb irodalmi művekért.

Bosznia-Hercegovina íróegyesülete díjjal tüntette ki Dusán Gyúrovicsot „Csillag a hegy fölött” című regényéért, Ahímet Hromadzicsot „A törpe” című gyermekregényéért és Szteván Bulajicsot „Ők hatvanan” című ifjúsági regényéért.

Macedónia íróegyesületének díját Szlávkó Janevszki kapta „Két Mária” című regényéért és Mateja Matevszki „Dozsdovi” című verseskötetéért.

Szerbia íróegyesülete díjat adott: Dusán Máticsnak „Anna báli ruhája” című esszé-kötetéért és Deszimir Blagojevicznak „Három kantáta” című verseskötetvéért.

Crnagora íróegyesületének díjait a következőknek ítelték oda: Szreten Aszánovicznak „Hosszú pillanatok” című elbeszéléskötetéért, Bóza Bulátovicznak „Örtorony” című elbeszéléskötetéért és Mihailo Gazivodának „Trojka” című elbeszéléskötetéért.

A *szkoplyei „Kócsó Racin” Könyvkiadó* idei szépirodalmi díját Dmitár Mitrev író kapta „Kritérium és dogma” című művéért.

MIROSLÁV KRLEZSA NOVELLÁSKÖTETE FRANCIÁUL

A Gazette de Lausanne július 21-i számában Georges Anex ismerteti és méltatja Miroszláv Krlezsa irodalmi munkásságát abból az alkalomból, hogy novelláskötete francia fordításban megjelent. Címadó novellája: Temetés Theresienburgban. A hosszabb cikk írója kiemeli a mű tanúságtevő jellegét a monarchiáról és az író satírai szemléletét. Több idézetet közöl Krlezsa jellemző szellemes és mélyértelmű mondataiból és várákozását fejezi ki, hogy a francia olvasóközönség az író tanúságtételét hazája legutóbbi tizenöt évéről is olvashassa.

EGY ÉRDEMES IFJÚSÁGI REGÉNY

A sok francia irodalmi díj közül a Prix Jeuneset, az ifjúság 200.000 frankos díját az idén a bírálóbizottság Aimée Collonges kéziratának ítélte. Címe: Különös család a pam-pákon. A fiatal író saját élményei nyomán írta a történetet; színhelye Uruguay. Szereplői a háború és fajüldözés hajótöröttjeiként összeverődött fiatalok, gyermekek és asszonyok. A különféle nemzetiségű egyénekből álló tarka-furcsa kollektív mély és meleg emberi szolidaritásban építi ki új életét a füves pusztaság menedékében.

AZ EGYHÁZ ARISZTOFANESZ ELLEN

A délolaszországi Benevent város lakossága egy egyházi vétó folytán nemrégiben két táborra szakadt. A város a Hadrian császár által épített, restaurált amfiteátrum megnyitására készült. A megnyitó ünnepélyen Arisztofanesz „Lysistrata” című szatírját akarták bemutatni, az antik drámák nemzeti intézete közreműködésével. A beneventi érsek azonban fölhívta egyházkerülete katolikus lakosságát, hogy ne nézzék meg ezt a szerinte „erkölcsstelen” színművet. Az érsek fölhívása heves ellentéteket váltott ki a katolikus szervezetek és az egyetemisták között, akik Arisztofanesz vígjátéka mellett szálltak síkra.

A „Lysistrata” szatíra az ókori Görögország erkölcsi hanyatlásáról. Bemutatja egy nőuralmon alapuló államberendezés következményeit. A világmegváltó tervek meghiúsulnak egyes polgárok önzése és az öreg asszonyok rosszindulata miatt. A cenzúra a nagyon kiütköző példálózásokat kihúzta, de — az érsek véleménye szerint — mégis sok botrányos dolog maradt a darabban.

GOLDONI SZÜLETÉSÉNEK 250. ÉVFORDULÓJA ALKALMÁBÓL

Az idei velencei színfesztivál a Goldoni-jubileum jegyében zajlott le. Olasz művészek nyitották meg a San Giorgio Maggiore-szigeti szabadtéri színpadon a kétszázötven évvel ezelőtt született nagy vígjátékról „Il campiello” című művével.

Hat külföldi színház is vendégszerepelt a Palazzo Grassi Színházban egy-egy Goldoni-komédiával, köztük a Zágrábi Népszínház is „A chiozzai perpatvar” című vígjátékkal.

KÉPZŐMŰVÉSZETI MŰTERMÉKET ÉPÍTENEK A FŐVÁROSBAN

Szerbia képzőművészeti egyesületének vezetősége már jó ideje azon fáradozik, hogy lehetőséget teremtsen több új műterem építésére a fővárosban. Az elért eredmények alapján nemrégiben fölhívta az érdekelt művészeket, hogy alakisának szövetkezetet az építésre. Az építők pénzbeli támogatást kapnak.

AZ ÉRTELMISÉGIEK NEMZETKÖZI TALÁLKOZÓJA

Az értelmiségiek XII. nemzetközi találkozóját szeptember 4-től 14-ig tartják meg Genfben. Hazánkból Dusán Mátics vesz részt a találkozón.

FATTYÚNYELVI SZÓTÁR

A *balhé*, *meló*, *csaj*, *hapsi* és hasonló szavak törvénytelen gyermekei a magyar nyelvnek, de hozzátartoznak a családhoz, mert az idegen töből magyar hangzású, magyar képzésű szavak alakultak. Használjuk őket, habár nem mindig ismerjük származásukat, olykor még pontos jelentésüket sem.

Most a Magyar Tudományos Akadémia megbízásából szótár készül ezekről a szavakról. Zolnay Vilmos nyelvész húsz éve dolgozik ezen a szótáron. A megbízást 1954-ben kapta, amikor az Akadémia nyelv- és irodalomtudományi osztályának mutatványképpen bemutatta a „Cs”-betű földolgozását, s az Akadémia megjutalmazta a munkát. A szótár mintegy 25.000 címszót tartalmaz majd. A szinonimák száma meglepően nagy az előkészített anyagban. A börtön fogalmára például 110 kifejezést sorol fel, az élelemre 330, rendőrre, csendőrre 220, a pénzre 420, a nőre, az asszonyra pedig több mint 600 kifejezést. A szótárt a fattyúnyelvek története és teljes bibliográfiája egészíti ki.